

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра «Економіки та публічного управління» (№ 601)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант освітньої програми

(підпис)

Тетяна ПАВЛЕНКО

(ім'я та прізвище)

« 01 » вересня 2023 р.

СИЛАБУС ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Муніципальне управління

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 28 Публічне управління та адміністрування

(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 281 Публічне управління та адміністрування

(код та найменування спеціальності)

Освітня програма: Публічне управління та адміністрування

(найменування освітньої програми)

Форма навчання: денна

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Силабус введено в дію з 1.09.2023 року

Харків – 2023 р.

Розробник: ст.викладач кафедри Сідлярук Т.В.

(прізвище та ім'я, посада, науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри «Економіки та публічного управління» (№ 601)

Протокол № 1 від « 31 » серпня 2023 р.

Завідувач кафедри,
д.економ. наук, професор
(науковий ступінь та вчене звання)

Данііл Ревенко
(ім'я та прізвище)

Погоджено з представником здобувачів освіти:

Представник студентського самоврядування від факультету № 6

(підпис)

Єлизавета ПРОКОФ'ЄВА
(ініціали та прізвище)

1. Загальна інформація про викладача

Сідлярук Тетяна Віталіївна, старший викладач. З 2002 року викладає в університеті наступні дисципліни:

- економіка підприємства;
- мікроекономіка;
- макроекономіка;
- національна економіка.

Напрями наукових досліджень: економіко-теоретичні та соціально-економічні аспекти господарського механізму, державне регулювання соціально- економічних процесів в Україні

2. Опис навчальної дисципліни

Семестр, в якому викладається дисципліна – 4 семестр.

Обсяг дисципліни:

4 кредити ЄКТС (120 годин), у тому числі аудиторних – 40 годин, самостійної роботи здобувачів – 80 години.

Форми здобуття освіти

Денна, дистанційна.

Дисципліна – обов'язкова.

Види навчальної діяльності – лекції, практичні заняття, самостійна робота здобувача.

Види контролю – поточний, модульний та підсумковий (семестровий) контроль (іспит).

Мова викладання – українська.

Необхідні обов'язкові попередні дисципліни (пререквізити) – Історія публічного управління.

Необхідні обов'язкові супутні дисципліни (кореквізити) – Державне електронне урядування, Публічна служба, Міжнародне приватне й публічне право.

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета

Метою викладання навчальної «Муніципальне управління» є надання студентам уявлення про основні закони та закономірності в галузі теорії та практики муніципального управління.

Завдання

Основними завданнями вивчення дисципліни «Муніципальне управління»: розуміння закономірностей та особливостей управлінської діяльності; вивчення теоретичних основ муніципального управління; формування вмій щодо вирішення проблем, пов'язаних з управлінськими задачами різноманітного характеру в системі місцевого самоврядування; формування у студентів навичок з методики аналізу та оцінки ситуацій, що з'являються в діяльності організацій місцевого самоврядування.

Після опанування дисципліни здобувач набуває наступні **компетентності:**

ЗК2. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК3. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК5. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК6. Здатність працювати в команді.

ЗК7. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК8. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК9. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК11. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК12. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК13. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів діяльності).

СК1. Здатність до соціальної взаємодії, до співробітництва й розв'язання конфліктів.

СК2. Здатність забезпечувати належний рівень вироблення та використання управлінських продуктів, послуг чи процесів.

СК3. Здатність забезпечувати дотримання нормативно-правових та морально-етичних норм поведінки.

СК4. Здатність використовувати в процесі підготовки і впровадження управлінських рішень сучасні ІКТ.

СК5. Здатність використовувати систему електронного документообігу.

СК7. Здатність розробляти тактичні та оперативні плани управлінської діяльності.

СК8. Здатність готувати проекти управлінських рішень та їх впроваджувати.

СК11. Здатність у складі робочої групи проводити прикладні дослідження в сфері публічного управління та адміністрування.

Очікується, що після опанування дисципліни здобувач будуть досягнуті наступні **результати навчання**:

РН4. Знати структуру та особливості функціонування сфери публічного управління та адміністрування.

РН6. Знати основні нормативно-правові акти та положення законодавства у сфері публічного управління та адміністрування.

РН9. Знати основи електронного урядування.

РН10. Уміти користуватися системою електронного документообігу.

РН12. Уміти налагодити комунікацію між громадянами та органами державної влади і місцевого самоврядування.

4. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовний модуль 1. Теоретичні основи муніципального управління

Тема 1. Історичні і теоретичні джерела становлення і розвитку місцевого самоврядування в Україні

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самотійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 5 годин.*
- *Тема практичного заняття: міське самоврядування в Українських землях в складі Російської імперії.*
- *Обов'язкові предмети та засоби: роздатковий матеріал, електронно-обчислювальне обладнання, обладнання для візуального супроводження засвоєння матеріалу лекції та практичного заняття.*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*
- *Обсяг самотійної роботи здобувачів: 10 годин.*
- *Теми, види робіт, що належать до самотійної роботи здобувачів: виконання самотійних завдань на тему: формування системи місцевого самоврядування в незалежній Україні.*
- *Анотація:*

Міське самоврядування за часів Київської Русі. Міське самоврядування в Українських землях в складі Великого князівства Литовського і Польського Королівства. Міське самоврядування в Українських землях в складі Російської імперії. Міське самоврядування в Україні після Жовтневої революції. Формування системи місцевого самоврядування в незалежній Україні.

Тема 2. Теоретичні засади місцевого самоврядування

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

- *Обсяг аудиторного навантаження: 4 годин.*
- *Тема практичного заняття система органів муніципального управління і факультативні муніципальні утворення.*
- *Обов'язкові предмети та засоби: роздатковий матеріал, електронно-обчислювальне обладнання, обладнання для візуального супроводження засвоєння матеріалу лекції та практичного заняття.*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*
- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 10 годин.*
- *Теми, види робіт, що належать до самостійної роботи здобувачів: виконання самостійних завдань на тему: функції і компетенція органів самоорганізації населення.*
- *Анотація:*

Поняття територіальна громада та її роль. Види територіальних громад. Правовий статус територіальних громад. Функції і повноваження територіальних громад. Система органів муніципального управління і факультативні муніципальні утворення. Органи самоорганізації населення і порядок їх утворення. Функції і компетенція органів самоорганізації населення. Фінансово-економічні основи діяльності органів самоорганізації населення. Правовий статус, функції і компетенція муніципальних асоціацій. Порядок утворення і легалізація муніципальних асоціацій.

Тема 3. Соціально-економічний комплекс населеного пункту, його склад і структура

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 4 годин.*
- *Тема практичного заняття: ресурсний підкомплекс населеного пункту.*
- *Обов'язкові предмети та засоби: роздатковий матеріал, електронно-обчислювальне обладнання, обладнання для візуального супроводження засвоєння матеріалу лекції та практичного заняття.*
- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 10 годин.*
- *Теми, види робіт, що належать до самостійної роботи здобувачів: виконання самостійних завдань на тему: зовнішньоекономічний підкомплекс населеного пункту.*
- *Анотація:*

Соціально-економічний комплекс населеного пункту. Соціальна інфраструктура населеного пункту. Ресурсний підкомплекс населеного пункту. Господарський підкомплекс населеного пункту. Зовнішньоекономічний підкомплекс населеного пункту.

Тема 4. Управління виробничою структурою на території муніципального утворення. Муніципальне ціноутворення і муніципальна конкуренція

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 5 годин.*
- *Тема практичного заняття: компетенція місцевих органів влади в сфері регулювання підприємництва.*
- *Обов'язкові предмети та засоби: роздатковий матеріал, електронно-обчислювальне обладнання, обладнання для візуального супроводження засвоєння матеріалу лекції та практичного заняття.*
- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 10 годин.*
- *Теми, види робіт, що належать до самостійної роботи здобувачів: виконання самостійних завдань на тему: особливості діяльності підприємств комунальної власності.*
- *Анотація:*

Роль підприємницького сектора в життєдіяльності муніципалітету. Організаційні форми регулювання підприємництва на муніципальному рівні (світовий досвід). Компетенція місцевих органів влади в сфері регулювання підприємництва. Особливості діяльності підприємств комунальної власності. Муніципальні платежі. Муніципальні підприємства в муніципальній конкуренції.

Модульний контроль 1

- *Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 2 години*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*
- *Обсяг самостійної роботи здобувачів – за необхідністю.*
- *Підготовка до модульного контролю*

Модуль 2.

Змістовний модуль 2. Практичні засади муніципального управління

Тема 5. Поняття ресурсного потенціалу територіальної громади

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 4 годин.*
- *Тема практичного заняття: оцінка виробничого потенціалу.*
- *Обов'язкові предмети та засоби: роздатковий матеріал, електронно-обчислювальне обладнання, обладнання для візуального супроводження засвоєння матеріалу лекції та практичного заняття.*
- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 10 годин.*
- *Теми, види робіт, що належать до самостійної роботи здобувачів: виконання самостійних завдань на тему: рівень розвитку підприємництва.*

- *Анотація:*

Оцінка природного потенціалу адміністративно-територіальної одиниці. Оцінка соціально-економічного потенціалу. Оцінка виробничого потенціалу. Оцінка туристично-рекреаційного потенціалу. Муніципальні землі. Оцінка інвестиційної привабливості адміністративно-територіальної одиниці. Рівень розвитку підприємництва. Зовнішньоекономічна діяльність органів місцевого самоврядування.

Тема 6. Управління фінансовими та земельними ресурсами

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*

- *Обсяг аудиторного навантаження: 5 годин.*

- *Тема практичного заняття: система управління землями адміністративно-територіальних утворень.*

- *Обов'язкові предмети та засоби: роздатковий матеріал, електронно-обчислювальне обладнання, обладнання для візуального супроводження засвоєння матеріалу лекції та практичного заняття.*

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 10 годин.*

- *Теми, види робіт, що належать до самостійної роботи здобувачів: виконання самостійних завдань на тему: повноваження органів місцевого самоврядування в управлінні земельними ресурсами територіальної громади.*

- *Анотація:*

Основні принципи формування бюджетної системи. Формування інструменту бюджетного регулювання в залежності від типу бюджету. Програмно-цільовий бюджет. Земля, як ресурс та особливий об'єкт власності. Територіальна громада - власник земельних ділянок у складі інших об'єктів комунальної власності. Система управління землями адміністративно-територіальних утворень. Повноваження органів місцевого самоврядування в управлінні земельними ресурсами територіальної громади.

Тема 7. Управління рухомим та нерухомим майном територіальної громади

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*

- *Обсяг аудиторного навантаження: 5 годин.*

- *Тема практичного заняття: оцінка майна та майнових прав.*

- *Обов'язкові предмети та засоби: роздатковий матеріал, електронно-обчислювальне обладнання, обладнання для візуального супроводження засвоєння матеріалу лекції та практичного заняття.*

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 10 годин.*

- *Теми, види робіт, що належать до самостійної роботи здобувачів: виконання самостійних завдань на тему: регулювання майнових відносин щодо володіння, користування та розпорядження об'єктами права комунальної власності.*

- *Анотація:*

Рухоме та нерухоме майно територіальної громади як об'єкт власності. Система управління майном адміністративно-територіальних утворень. Повноваження органів місцевого самоврядування в управлінні рухомим та нерухомим майном територіальної громади. Оцінка майна та майнових прав. Регулювання майнових відносин щодо володіння, користування та розпорядження об'єктами права комунальної власності.

Тема 8. Реалізація прав володіння, розпорядження та користування об'єктами права власності територіальної громади

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 4 годин.*
- *Тема практичного заняття: розмежування земель державної і комунальної власності.*
- *Обов'язкові предмети та засоби: роздатковий матеріал, електронно-обчислювальне обладнання, обладнання для візуального супроводження засвоєння матеріалу лекції та практичного заняття.*
- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 10 годин.*
- *Теми, види робіт, що належать до самостійної роботи здобувачів: виконання індивідуальних завдань на тему: формування доходів місцевих бюджетів від операцій з землею.*

- *Анотація:*

Набуття територіальними громадами земель у власність. Земельно-кадастрова інвентаризація території адміністративно-територіального утворення. Розмежування земель державної і комунальної власності. Плата за землю. Об'єкти та суб'єкти плати за землю. Формування доходів місцевих бюджетів від операцій з землею.

Модульний контроль 2

- *Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 2 години*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*
- *Обсяг самостійної роботи здобувачів – за необхідністю.*
- *Підготовка до модульного контролю.*

5. Індивідуальні завдання

Не передбачені навчальним планом.

6. Методи навчання

При викладанні навчальної дисципліни застосовуються такі методи навчання, як:

1. Репродуктивний.
2. Проблемного навчання.
3. Евристичний (частково-пошуковий).
4. Дослідницький.

Активізація навчально-пізнавальної діяльності студентів здійснюється через застосування таких форм навчання, як:

- проблемні лекції, лекції теоретичного моделювання;
- семінари-дискусії, семінари-практикуми, семінари - розгорнуті бесіди;
- презентації навчальних матеріалів, виконаних творчих завдань;
- моделюючі вправи, розв'язування творчих завдань;
- роботу в Інтернеті, бібліотеці;
- складання схем, таблиць, графіків тощо;
- консультації (настановні, контрольні, проблемні).

Проблемні лекції спрямовані на розвиток логічного мислення студентів. Коло питань теми лекції обмежується двома-трьома ключовими моментами, увага студентів концентрується на матеріалі, що не знайшов відображення в підручниках, використовується передовий досвід. Під час лекцій використовується друкований опорний конспект у якому виділені головні висновки з питань, що розглядаються. При викладанні лекційного матеріалу студентам пропонуються питання для самостійного розмірковування. При цьому лектор задає запитання, які спонукають студента шукати розв'язання проблемної ситуації. Така система примушує студентів сконцентруватися і почати активно мислити в пошуках правильної відповіді.

Семінари-дискусії передбачають обмін думками та поглядами учасників з приводу даної теми (питання), а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.

Кейс-метод – метод аналізу конкретних ситуацій, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів і передбачає розгляд проблемних ситуацій у процесі вивчення навчального матеріалу

Презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються для представлення певних результатів роботи з виконання індивідуальних завдань.

Рольові ігри (елементи) – форма активізації студентів, за якої вони задіяні в процесі інсценізації певної ситуації у ролі безпосередніх учасників подій.

7. Методи контролю

Поточний контроль (теоретичне опитування й розв'язання практичних завдань), модульний контроль (тестування за розділами курсу) та підсумковий (семестровий) контроль (іспит).

8. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Активність під час аудиторної роботи	0...1	10	0... 10
Виконання і захист практичних робіт	0... 5	4	0... 20
Модульний контроль	0...20	1	0...20
Змістовний модуль 2			
Активність під час аудиторної роботи	0...1	10	0... 10
Виконання і захист практичних робіт	0... 5	4	0... 20
Модульний контроль	0...20	1	0...20
Усього за семестр			0...100

Прийнята шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка для екзамену, курсового проекту (роботи), практики
90-100	відмінно
75-89	добре
60-74	задовільно
01-59	незадовільно з можливістю повторного складання

Під час складання семестрового іспиту здобувач має можливість отримати максимум 100 балів. Білет для іспиту складається з двох теоретичних питань, максимальна кількість балів за кожне питання 50 балів, що складає в сумі 100 балів.

Критерії оцінювання роботи здобувача протягом семестру

Задовільно (60-74) – мати мінімум знань і умінь для забезпечення програмних результатів навчання. Відпрацювати та захистити всі практичні роботи.

Добре (75-89) – знати основні теми дисципліни. Достатньо знати групи основних ознак адміністративного процесу в органах публічного управління в площині внутрішньої (закритої ззовні) діяльності органів публічної влади; вміти проводити аналіз нормативно-правового забезпечення управління адміністративними процесами в регіональних економічних системах. Відпрацювати та захистити всі практичні роботи.

Відмінно (90-100) – мати знання, що дозволять самостійно, вільно та обґрунтовано відповідати на будь які питання щодо сучасних механізмів управління адміністративними процесами в регіональних економічних системах в Україні, вміти виміряти продуктивність, результативність та

ефективність публічного адміністрування виконувати діагностику розвитку регіональних економічних систем в процесі прийняття державно-управлінських рішень, мати уявлення про шляхи вдосконалення механізму управління адміністративними процесами в регіональних економічних системах в Україні. Відпрацювати та захистити всі практичні роботи.

9. Політика навчального курсу

Відпрацювання пропущених занять відбувається відповідно до розкладу консультацій, за попереднім погодженням з викладачем. Питання, що стосуються академічної доброчесності, розглядає викладач або за процедурою, визначеною у Положенні про академічну доброчесність.

10. Методичне забезпечення та інформаційні ресурси

Підручники, навчальні посібники, навчально-методичні посібники, конспекти лекцій, методичні рекомендації з проведення лабораторних робіт тощо, які видані в Університеті знаходяться за посиланням:

• http://library.khai.edu/catalog?clear_all_params=0&mode=KNMZ&lang=ukr&caller_mode=SearchDocForm&ext=no&theme_path=0&themes_basket=&ttp_the_mes_basket=&disciplinesearch=no&top_list=1&fullsearch fld=&author fld=%D0%A0%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2&docname fld=&docname cond=beginwith&theme context=%D0%A0%D1%96%D0%B7%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F+%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B2&theme cond=all theme&theme id=0&is ttp=0&combiningAND=0&step=20&tpage=1

- Сторінка дисципліни знаходиться за посиланням: <https://mentor.khai.edu/course/view.php?id=6861>

11. Рекомендована література

Базова

1. Державне управління: підручник : у 2 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; ред. кол. : Ю.В. Ковбасюк, К.О. Ващенко, Ю.П. Сурмін та ін. – К. ; Дніпропетровськ : НАДУ, 2013. Т. 2. 324 с.

2. Енциклопедія державного управління: у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України; наук.-ред. колегія: Ю.В. Ковбасюк (голова) та ін. — Т. 5: Територіальне управління / наук.-ред. колегія: О.Ю. Амосов (співголова), О.С. Ігнатенко (співголова) та ін.; за ред. О.Ю. Амосова, О.С. Ігнатенка, А.О. Кузнецова. — Х.: Видво ХарPI НАДУ "Магістр", 2011. — 408 с.

3. Територіальна громада як базова ланка адміністративно-територіального устрою України: проблеми та перспективи реформування. — К.: НІСД, 2016. — 61 с.

4. Вакуленко М. В., Орлатий М. К., Іванова Т. В., Жовнірчик Я. Ф. Загальні засади місцевого самоврядування в Україні: [підручник]. К. : НАДУ, 2010, 400 с.

5. Євтушенко О. Н. Муніципальний менеджмент : [підручник] / О. Н. Євтушенко, В. М. Ємельянов, В. І. Андріяш. — Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2016. — 404 с.

6. Іванова Т. В. Засади розвитку місцевого самоврядування України в умовах можливих ризиків: теорія та практика: [монографія]. К. : АМУ, ВПЦ, 2010, 186 с.

7. Іванова Т. В. Невелєв О. М., Проблеми підвищення ефективності місцевого самоврядування: [навчальний посібник] . К. : АМУ, ВПЦ, 2010, 112 с.

8. Вакуленко М. В., Орлатий М. К., Васильєва О. І., Удовиченко В. П., Піддубна Л. П. Основи регіонального управління в Україні: [підручник]. К. : НАДУ «Фенікс», 2012, 576с.

9. Немець Л.М., Муніципальне управління : навч. посіб. / Л.М. Немець., Ю.К. Яковлева, І.О. Полевич – Харків, 2013. 74 с.

Допоміжна

1. Європейська Хартія про місцеве самоврядування. Відомості Верховної Ради України, 1997, № 38, ст.249.

2. Земельне право України: [підручник] /за ред. М.В.Шульги. К. : Юрінком інтер, 2004, 368 с.

3. Конституція України від 28.06.1996. Відомості Верховної Ради України. 1996, №30, ст. 141.

4. Бойко-Бойчук О. Стратегія розвитку міст України: [навч. посіб.] К. : Університетське видавництво «Пульсари», 2002, 152 с.

5. Вакуленко В. М., Ігнатенко О. М., Лебединська О. Ю. Державне регулювання розвитку соціальної інфраструктури населених пунктів України: [навч. посіб.] К. : Вид-во УАДУ, 2002, 112 с.

6. Дехтеренко Ю., Лихогруд М., Манцевич Ю., Палеха Ю.. Методичні основи грошової оцінки земель в Україні: [наукове видання] / К. : Профі, 2002, 256 с.

7. Кравченко В. В., Пітцик М. В., Салій І. М. Основи муніципального менеджменту: [навч. посіб.] / К. : Атіка – Н., 2003, 304 с.

8. Погорілко В. Ф., Фрицький О. Ф., Баймуратов М. О. та ін.; За ред. Погорілко В. Ф., Фрицького О. Ф. Муніципальне право України: Підручник. К. : Юрінком Інтер, 2001, 352 с., стор. 85-294.

9. Павлов О. І. Сільські території України: історична трансформація парадигми управління: [монографія]. Одеса: Астропринт, 2006, 360 с. 14

10. Поживанов М. О. Українські вектори місцевого самоврядування: [монографія]. К. : Альтепре, 2004, 368 с.

11. Розміщення продуктивних сил України: підручник/ за ред. Проф. Є. П. Качана. К. : ВД „Юридична книга”, 2001, 552 с.: іл.

12. Салій І. М. Українські міста: питання власності і муніципального управління: [навч. посіб.]. К.: УВПК ЕксОб, 2001, 416 с.

13. Самойленко Л. Я. Етапи реформи адміністративно-територіального устрою та місцевого самоврядування в Україні. Науковий вісник Академії муніципального управління / за заг. ред. В.К. Присяжнюка, В.Д. Бакуменка. К. : Видавничополіграфічний центр Академії муніципального управління, 2009., с. 404-415. (Серія “Управління”: вип. 4 (10): Регіональне та місцевого самоврядування).

14. Стеченко Д. М. Управління регіональним розвитком: Навч. Посіб. К. : Вища шк., 2000, 223 с.: іл.; стор.143-157. 12. Територіальна організація влади в Україні: статус і повноваження місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування / за заг. ред. А.П. Зайця. К. : Видавничий Дім „Ін Юре”, 2002, 928 с.

15. Удовіченко В.П. Організаційно-економічний механізм соціального розвитку міста в умовах формування ринкових відносин. К. : Укпатомвидав, 2000, 78 с.

12. Інформаційні ресурси

Сайт кафедри k601@khai.edu

www.prezident.gov.ua – сайт Президента України

www.rada.gov.ua – сайт Верховної Ради України

www.kmu.gov.ua – сайт Кабінету Міністрів України

www.me.gov.ua – сайт Міністерства економіки України

www.ukrstat.gov.ua – сайт Держкомстату України

www.bank.gov.ua – сайт Національного банку України

www.nbuv.gov.ua – сайт Національної бібліотеки України ім.

Вернадського

www.librari.ukma.kiev.ua – сайт наукової бібліотеки НаУКМА

www.minfin.gov.ua – офіційний сайт Міністерства фінансів України

www.ugmk.info/ – бізнес-портал реального сектору економіки

www.customs.gov.ua – офіційний сайт Державної митної служби України

www.wto.in.ua – сайт *Україна й СОТ*

www.delukr.ec.europa.eu – офіційний сайт Представництва Європейської комісії в Україні

www.wto.org – офіційний сайт СОТ

www.worldbank.org – офіційний сайт Світового банку

www.ec.europa.eu – офіційний сайт Європейської комісії

www.ctaeconomic.com – сайт британської аналітичної компанії СТА (Economic&Export Analysts LTD)

www.dt.ua – сайт інформаційно-аналітичної газети «Дзеркало тижня»

www.expert.ua – сайт журналу «Експерт. Україна»

www.finansmag.ru – сайт журналу «Финанси»